

Functioneel ecologisch netwerk Oost-Vlaanderen

Studie naar verbindingen tussen natuurkernen vanuit een soortenperspectief

Oost-Vlaamse natuurstudiedag 16 november 2024

Functioneel ecologisch netwerk Oost-Vlaanderen

Studie naar verbindingen tussen natuurkernen vanuit een soortenperspectief

Oost-Vlaamse natuurstudiedag 16 november 2024

Karen Neyens
dienst Ruimtelijke Planning
GIS- en dataspecialist
karen.neyens@oost-vlaanderen.be

Jolien Coppejans
dienst Integraal Waterbeleid
projectcoördinator
gebiedsgerichte projecten
jolien.coppejans@oost-vlaanderen.be

Robin Van Heghe
dienst Klimaat, Milieu & Natuur
beleidsmedewerker
gebiedsgericht beleid
robin.van.heghe@oost-vlaanderen.be

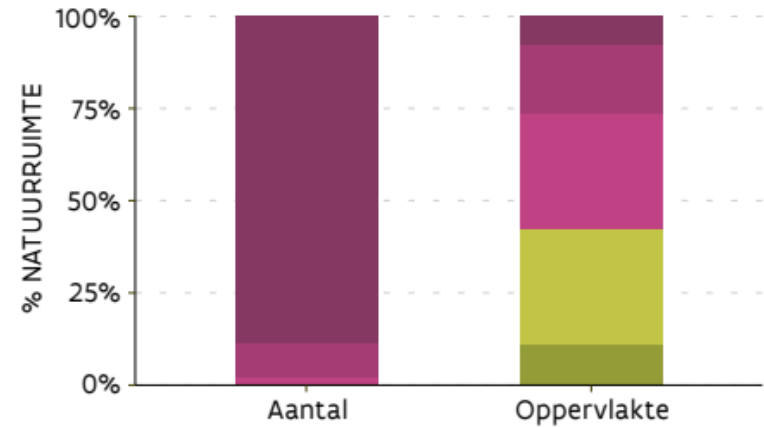
Natuurdecreet: natuurverbindingen = provinciale taak

VERSNIPPERING

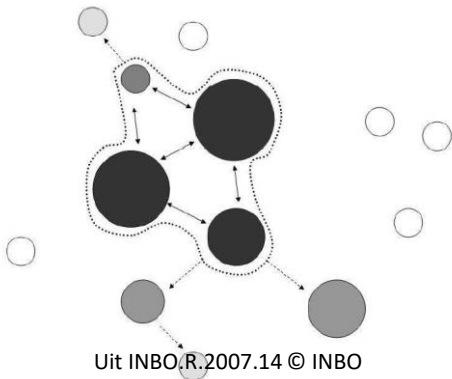
De versnipperingsgraad van natuur is zeer hoog.

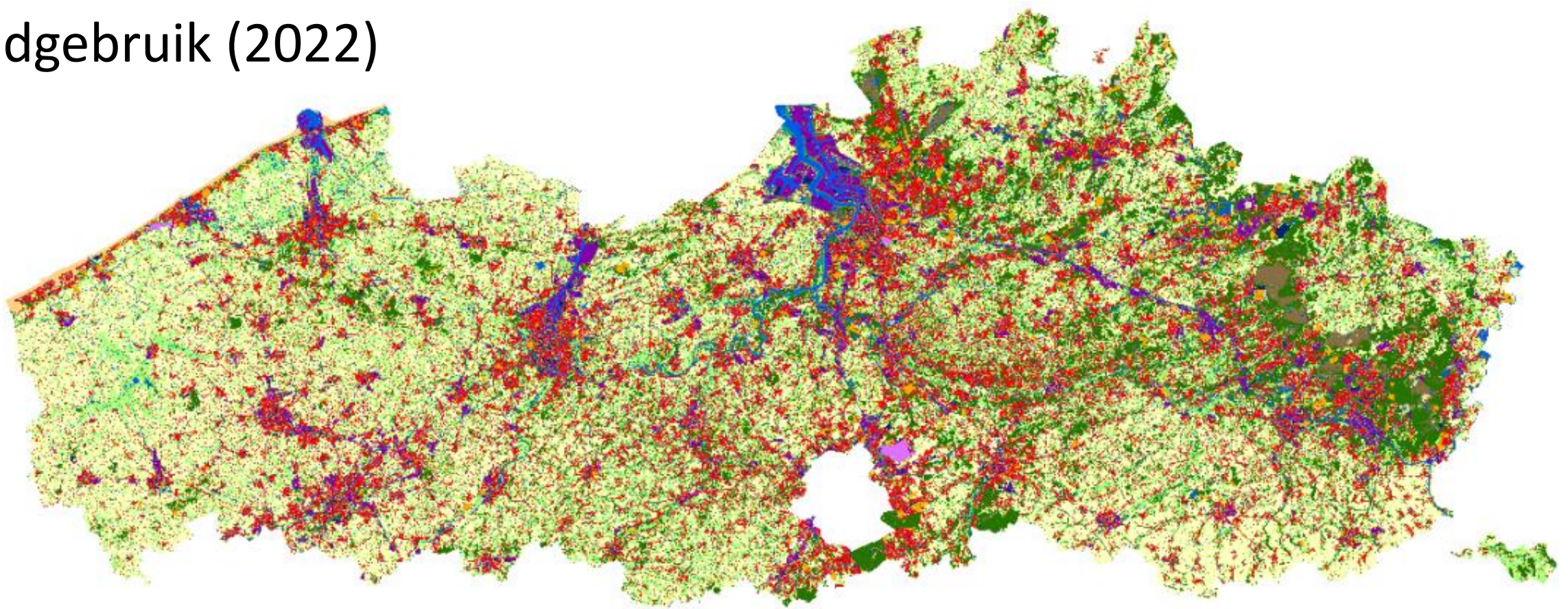
Cluster (ha) ■ < 1 ■ 1 tot 10 ■ 10 tot 100 ■ 100 tot 1000 ■ > 1000

Bijna 90% van de natuurclusters is kleiner dan 1 ha en 27% van de totale oppervlakte natuur is verdeeld over gebiedjes die kleiner zijn dan 10 ha.

Natuurrapport 2020 © Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek

Landgebruik (2022)

Poelmans Lien, Janssen Liliane, Hamsch Lorenz(2023),
Landgebruik en ruimtebeslag in Vlaanderen, toestand 2022,
uitgevoerd in opdracht van het Vlaams Planbureau voor Omgeving.

GAWAIN

DELIAS

LIOVNEL

TRISTAN

ETUR

ontsnippering
ecologische corridor
stapsteenverbinding
leefgebiedverbinding
leefgebiedenverbinding
natuurverbindingsgebied
vlaams ecologisch netwerk
ecologische verbindingzone
NATUURVERBINDING
integraal verwevings- en ondersteunend netwerk
functioneel ecologisch netwerk
robuust groenblauwe dooradering
ecologische infrastructuur
connectiviteit groenblauw netwerk
natuurverwevingsgebied
corridorverbinding
landschapsverbinding

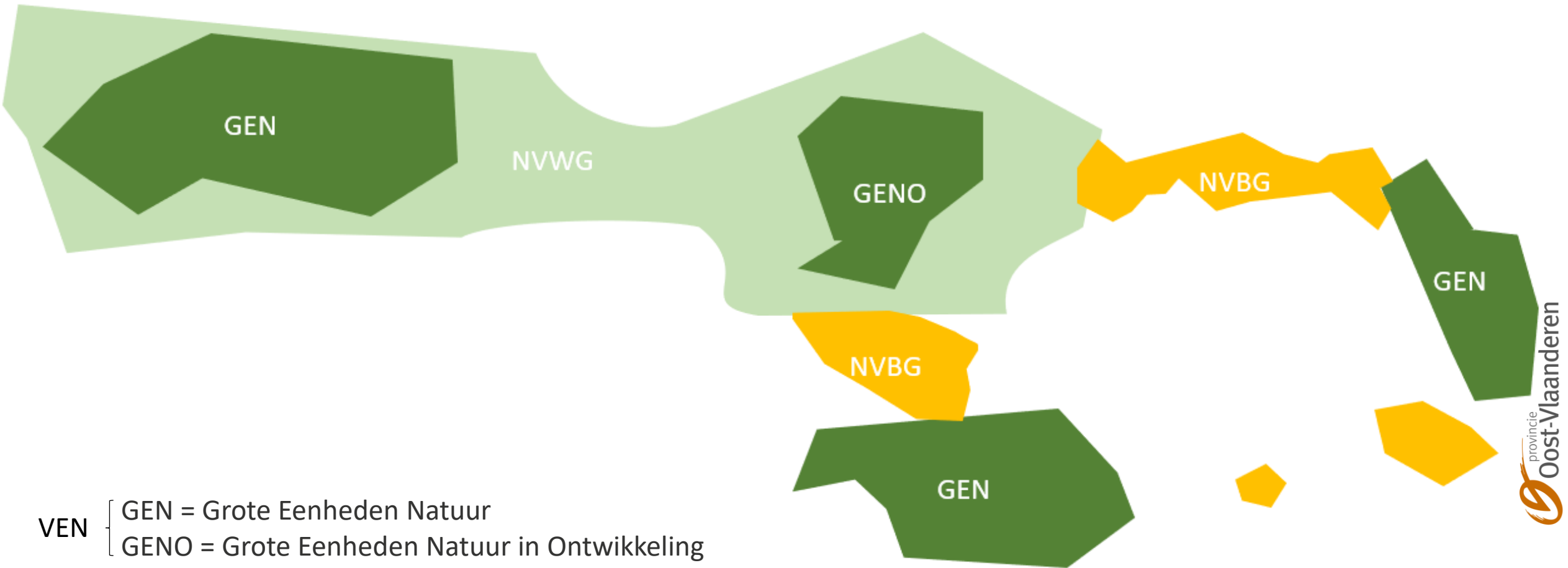

- Artikel 27. (...) § 2. 2° natuurverbindingsgebieden: dit zijn gebieden die ongeacht hun oppervlakte van belang zijn voor de migratie van planten en dieren tussen de gebieden van het VEN en/of natuurrezervaten en die strook- of lijnvormig zijn met een aaneenschakeling van kleine landschapselementen.

Natuurdecreet

Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN)

Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON)

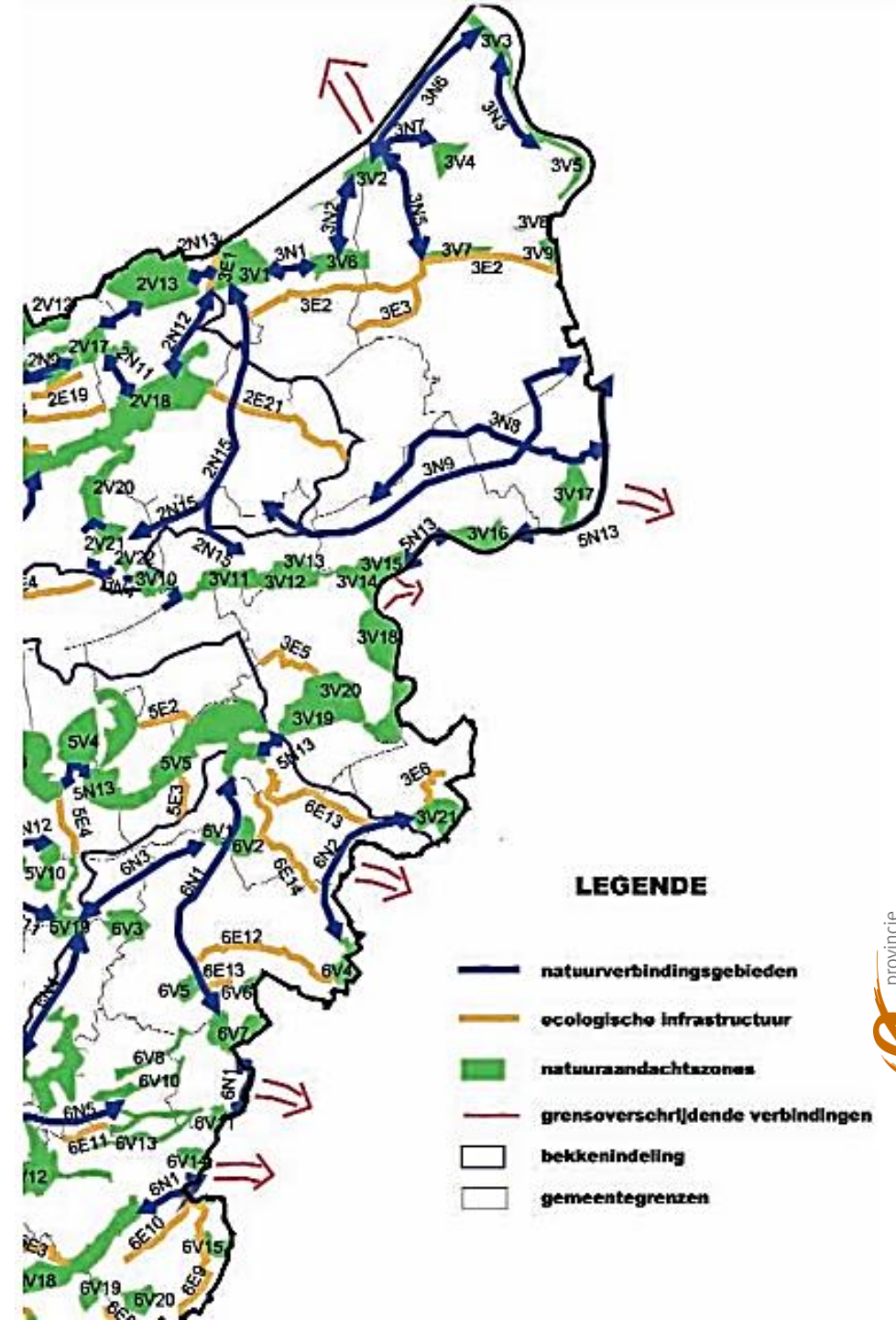

VEN { GEN = Grote Eenheden Natuur
GENO = Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling

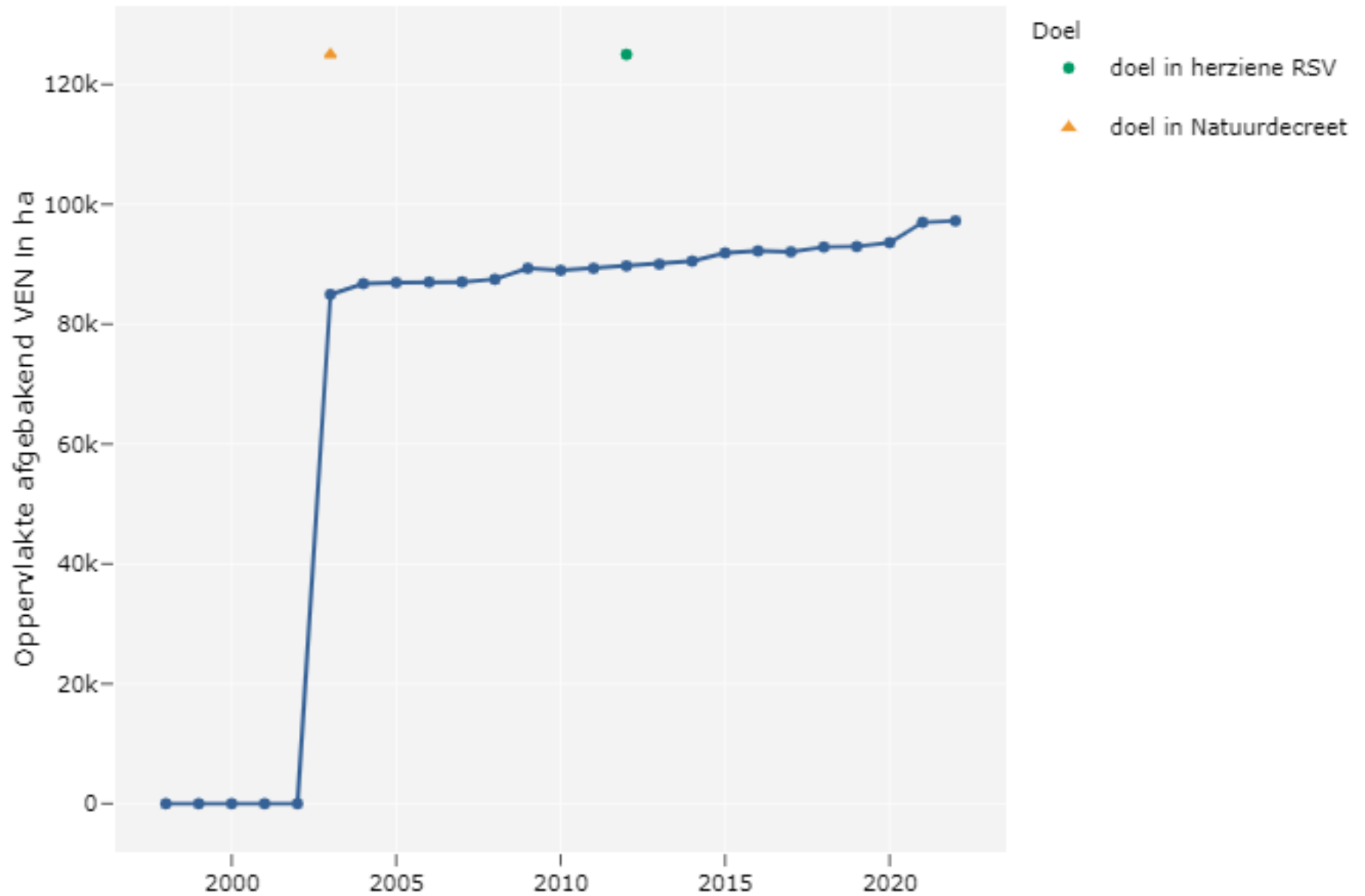
IVON { NVWG = Natuurverwevingsgebieden (natuurfunctie evenwaardig aan andere)
NVBG = NATUURVERBINDINGSGBIEDEN (NATUURFUNCTIE VAAK ONDERGESCHIKT AAN ANDERE)

Provinciale invulling 1.0

- Provinciaal ruimtelijk structuurplan (2004):
 - zoekzones voor NVBG en ecologische infrastructuur van bovenlokaal belang (EIB)
 - gedetailleerde afbakening van deze gebieden via provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen

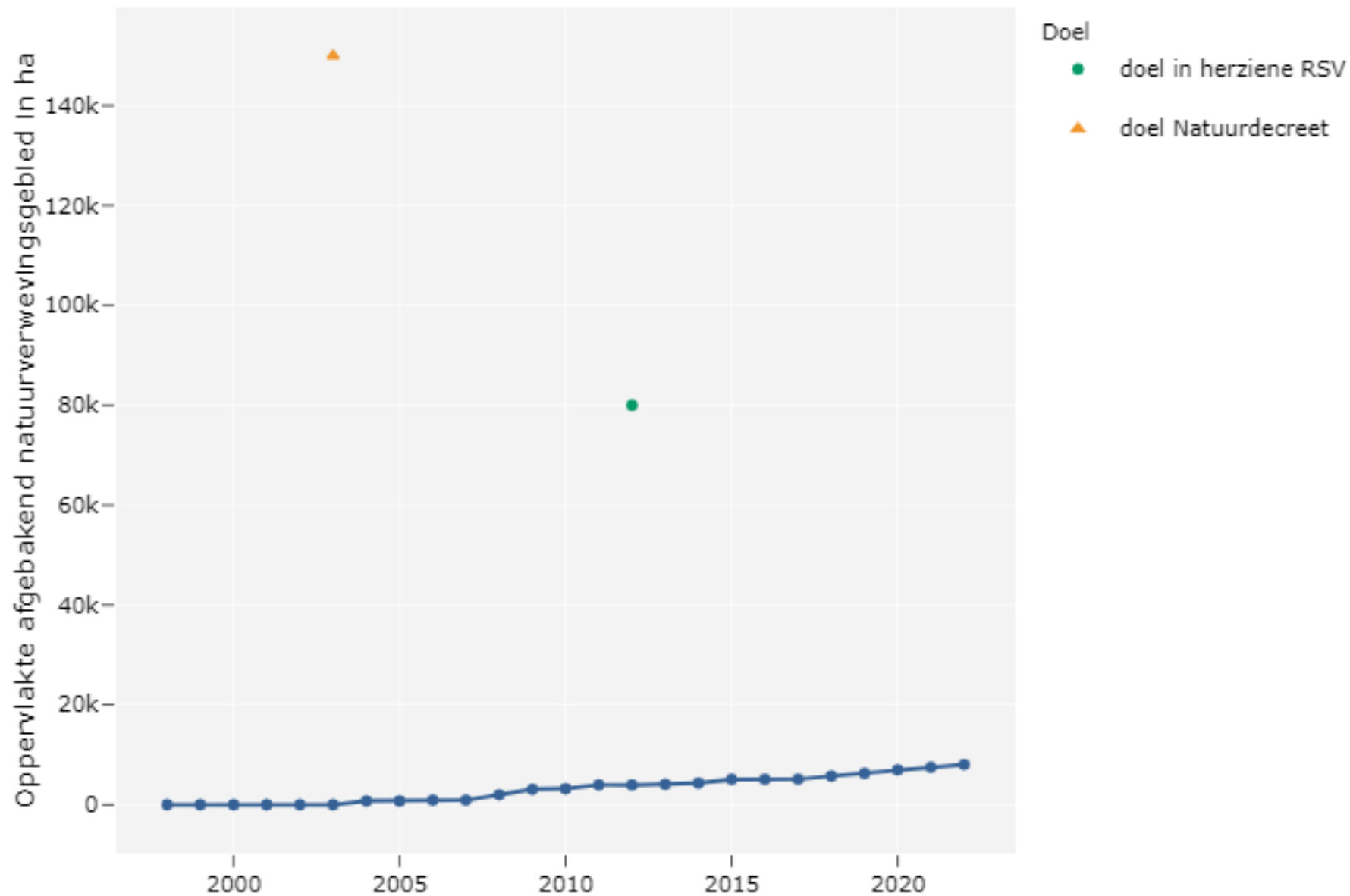

Maar ..

Oppervlakte afgebakend Vlaams Ecologisch Netwerk (bron: Natuurindicatoren INBO)

Maar ...

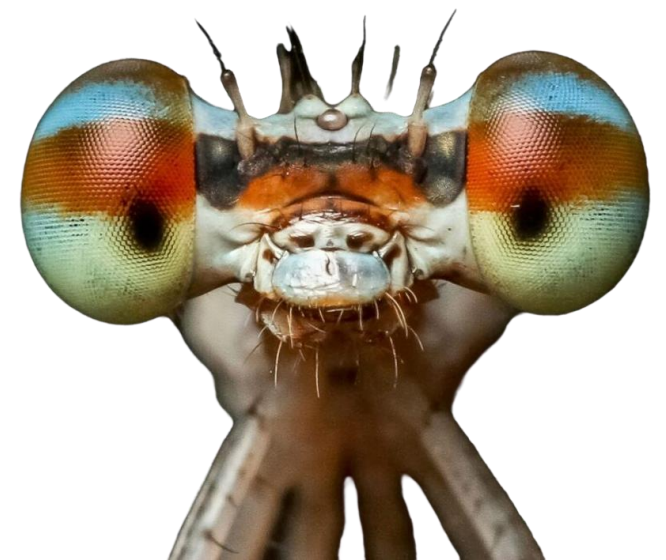

Oppervlakte afgebakend Natuurverwevingsgebied (bron: Natuurindicatoren INBO)

Provinciale aanpak 2.0

“... migratie van planten en dieren
tussen de gebieden van het **VEN** en/of
natuurreservaten ...”

- Hoe natuurkernen verbinden?
 - Functioneel -> met soortenbril,
niet vanuit ruimtelijke bestemmingen
 - Multifunctioneel want natuur vaak niet hoofdgebruiker
- Functioneel ecologisch netwerk

© Hans Hillewaert

Jean-Jacques Boujot from Paris, France, CC BY-SA 2.0

Charles J. Sharp, CC BY-SA 4.0

Andreas Trepte, derivative work MPF, CC BY-SA 2.5

Jürgen Mangelsdorf CC BY-NC-ND 2.0

© Tomas Tarvainis

I. INLEIDING

Beleidskader: Natura 2000
Soortenbeleid en -beheer
Waarover dit boek gaat
Doelgroepen

II. SOORTEN EN ECOPROFIELEN

Welke soorten komen aan bod?
Ecoprofielen voor beheer
De habitat als uitgangspunt in dit boek
Aan de slag?

III. BEHEERMAATREGELEN VOOR DIERSOORTEN

Dieren van akkers en graslanden in open tot halfopen landschappen

Ecoprofiel 1 | Dieren van grote akkercomplexen
Ecoprofiel 2 | Overwinterende watervogels op graslanden en akkers
Ecoprofiel 3 | Broedvogels van natte graslanden
Ecoprofiel 4 | Dieren van structuurrijke graslanden in een kleinschalig landschap
Ecoprofiel 5 | Dieren van natte, structuurrijke graslanden, ruigten en grote zeggen

Dieren in de gradiënt van grasland-heide-bos

Ecoprofiel 6 | Dieren van grote heide-duin-graslandcomplexen
Ecoprofiel 7 | Vlinders en sprinkhanen van schraal grasland
Ecoprofiel 8 | Vlinders en sprinkhanen van structuurrijke heiden
Ecoprofiel 9 | Vogels van voedselarme bos- en heidecomplexen
Ecoprofiel 10 | Dieren van lichtrijke bossen en mozaïeklandschappen
Ecoprofiel 11 | Dieren van structuurrijke, gesloten bossen

Provinciaal Prioritaire Soorten in de provincie Oost-Vlaanderen Versie 2021

Dirk Maes, Geert De Knijf, Koen Devos, Jan Gouwy, Ralf Gyselings, Jo Packet, Jeroen Speybroeck, Kristijn R. R. Swinnen, Arno Thomaes, Koen Van Den Berge, Wouter Van Landuyt, Gerlinde Van Thuyne & Glenn Vermeersch

INSTITUUT
NATUUR- EN BOSONDERZOEK

4 ecoprofielgroepen (EPG)

2. Dieren in de gradiënt van grasland-heide-bos

Open landschap		Halfopen landschap		Gesloten landschap	
Grasland		Heide		Mozaïek met bos en grasland of heide	
				Bossen	

6. Dieren van grote heide-duin-graslandcomplexen

- gladde slang
- tapuit
- levendbarende hagedis
- roodborsttapuit
- adder

9. Vogels van voedselarme bos-heide-complexen

- nachtzwaluw
- boomleeuwerik
- boompieper

11. Dieren van structuurrijke, gesloten bossen

- middelste bonte specht
- wespendif
- zwarte specht
- havik
- appelvink
- fluitier
- bosuil
- glanskop
- goudvink
- boomklever
- houtsnip
- matkop
- nachtegaal
- wielewaal
- gewone bronlibel
- vuursalamander
- das

7. Vlinders en sprinkhanen van schraal grasland

- aardbeivlinder
- veldkrekel
- veldparelmoervlinder
- klaverblauwtje
- bruin dikkopje

8. Vlinders en sprinkhanen van structuurrijke heiden

- blauwvleugelsprinkhaan
- gentiaanblauwtje
- groentje
- heideblauwtje
- heivlinder
- knopsprietje
- kommavlinder
- negertje
- snortikker
- heidesabelsprinkhaan
- zadelsprinkhaan

10. Dieren van lichtrijke bossen en mozaïeklandschappen

- vliegend hert
- Spaanse vlag
- hazelmuis
- eikelmuis
- grote weerschijnvlinder
- bont dikkopje
- keizersmantel
- kleine ijsvogelvlinder
- eikenpage
- bruine eikenpage
- hazelworm
- gekraagde roodstaart
- bonte vliegenvanger
- gouden tor

18 ecoprofielen (EP)

4 types verbindingen //ecoprofielgroepen

akkers en graslanden in open tot halfopen landschappen (EPG1)

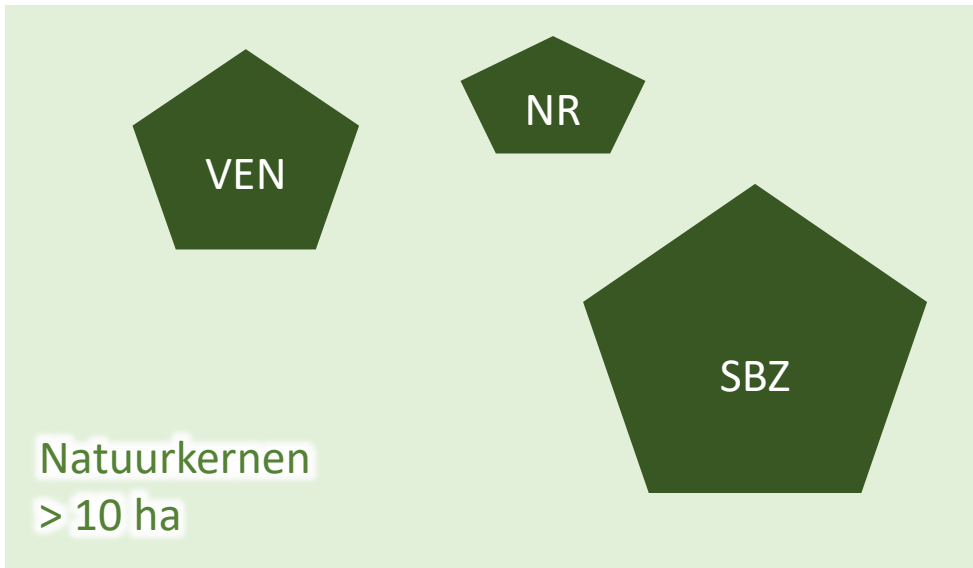
gradiënt van grasland-heide-bos (EPG2)

open water en moeras in open tot halfopen landschappen (EPG3)

stromend water in open tot gesloten valleilandschappen (EPG4)

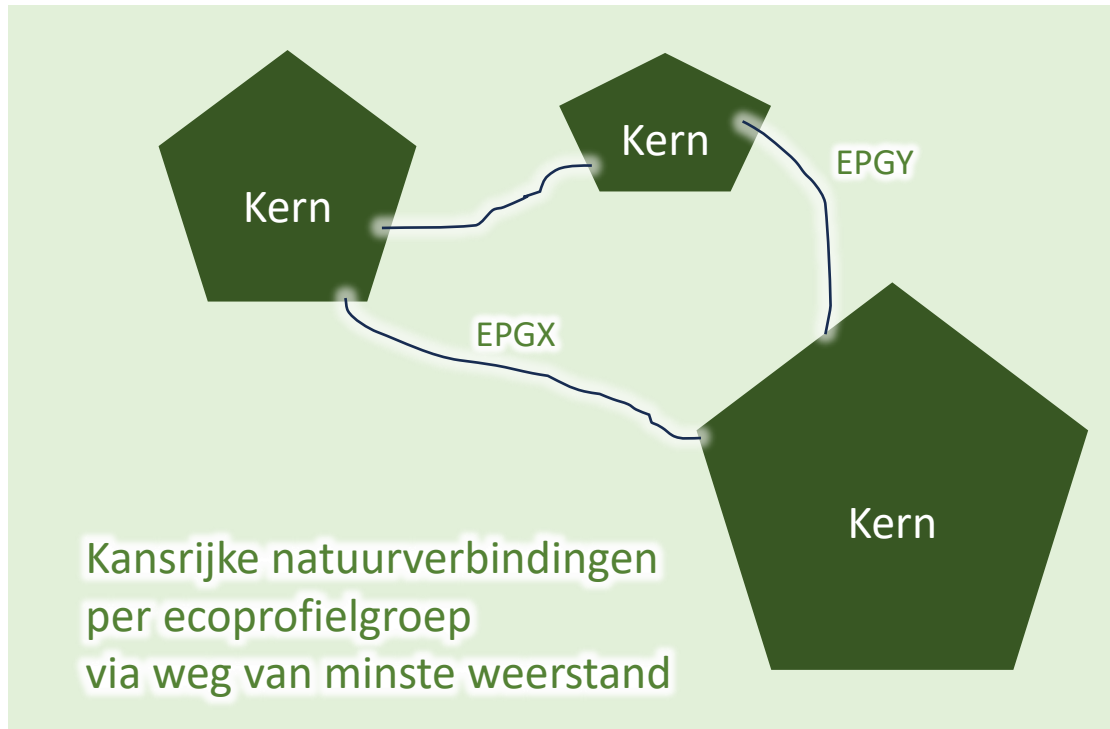

+

Functioneel ecologisch netwerk

=

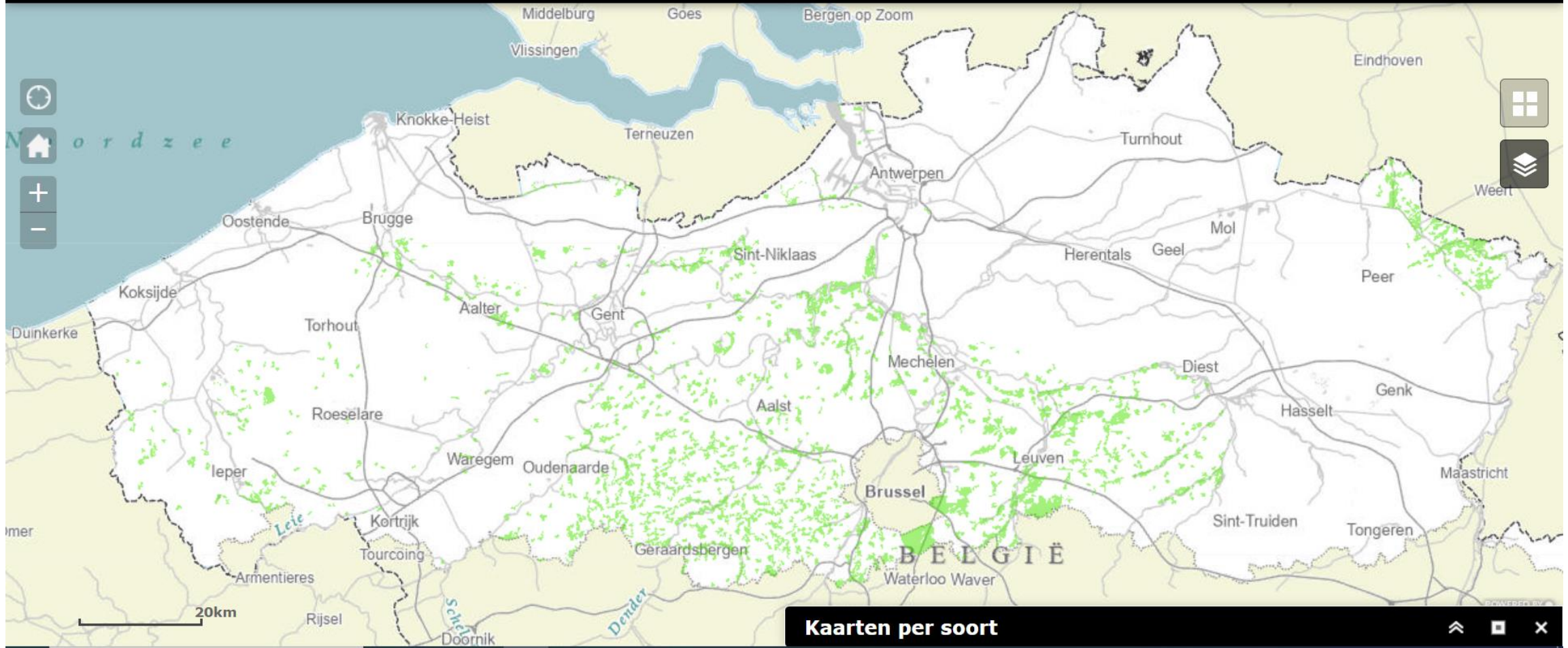
Weerstandskarten

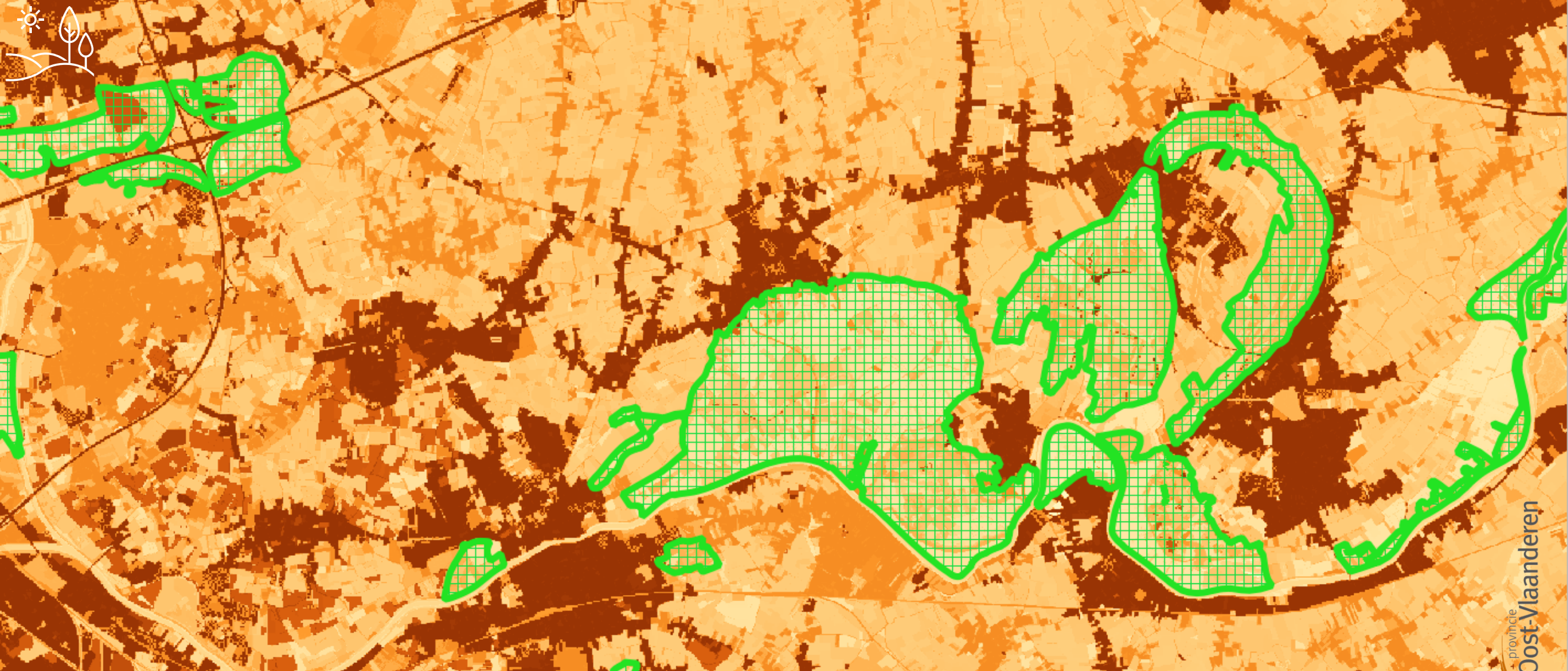
Waar ondervinden soorten van een bepaalde ecoprofielgroep minder landschappelijke weerstand en is verplaatsing en overleving dus waarschijnlijker?

1. **potentieel leefgebied** van meer ambassadeursoorten overlapt
2. **BWK habitatcode** gelinkt aan EPG
3. **BWK kartering** meer geschikt voor EPG
4. **landgebruik** meer geschikt voor EPG

naam_nl	ecoprofiel(groep)
Argusvlinder	EPG1
Zeggekorfslak	EPG1
Geelgors	EPG1
Graspieper	EPG1
Grutto	EPG1
Kluut	EPG1
Kwartelkoning	EPG1
Steenuil	EPG1
Steltkluut	EPG1
Tureluur	EPG1
Bunzing	EPG1
Veldspitsmuis	EPG1

BWK kartering	EPG1
1 a = stilstaande wateren	50
2 f - q = mesofiele bossen	100
3 c = heiden	50
4 v = valleibossen, moerasbossen en veenbossen	100
5 t = hoogveen	50
6 r = ruderaal bossen	100
7 d = duinen, slikken en schorren	50
8 l = populierenaanplanten	100
9 m = moerassen	25
10 p = naaldhoutaanplanten	100
11 b = akkers	1
12 n = andere aanplanten	75
13 h = graslanden	25
14 k = andere gekarteerde elementen	100
15 s = struwelen	75
16 u = urbane gebieden	100
17 x = weg	100
18 y = wat	100

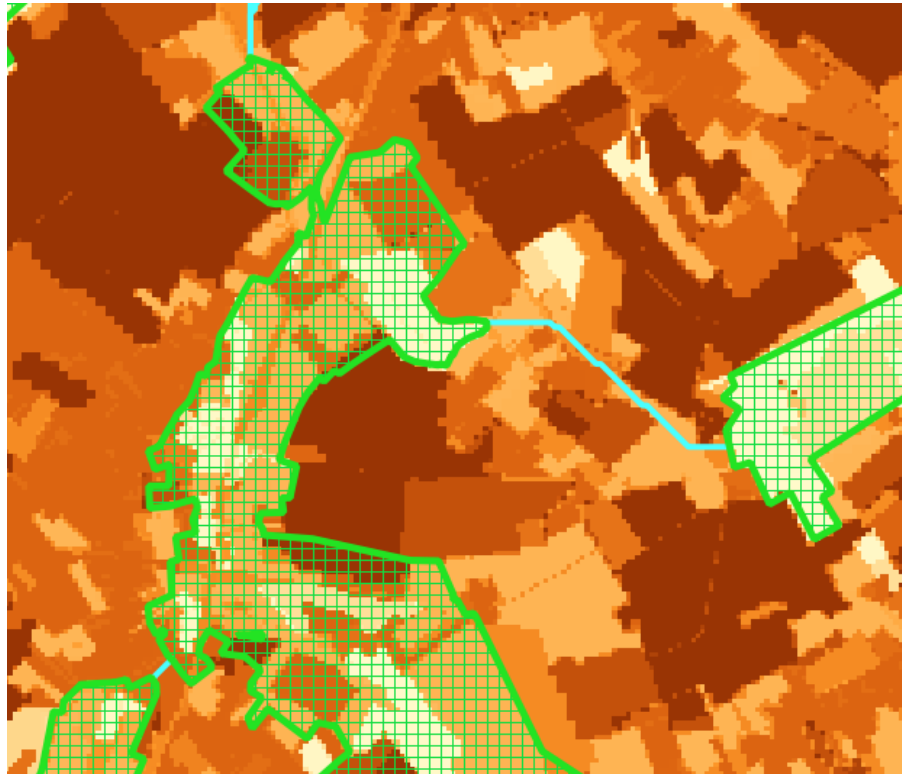

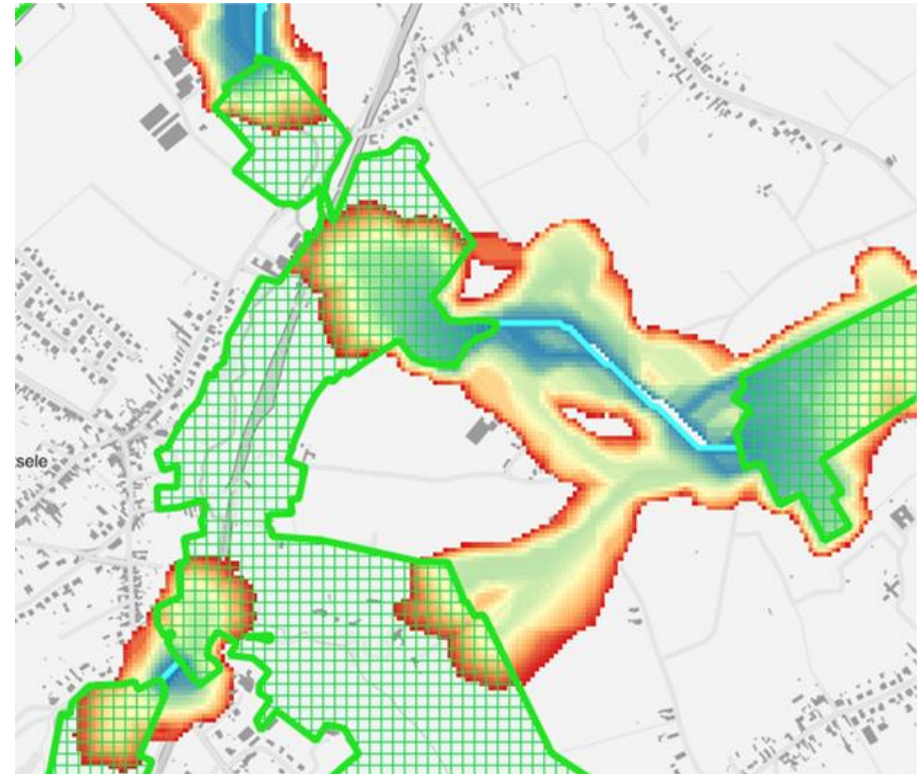
Weerstandsk kaart (EPG1) + natuurkernen

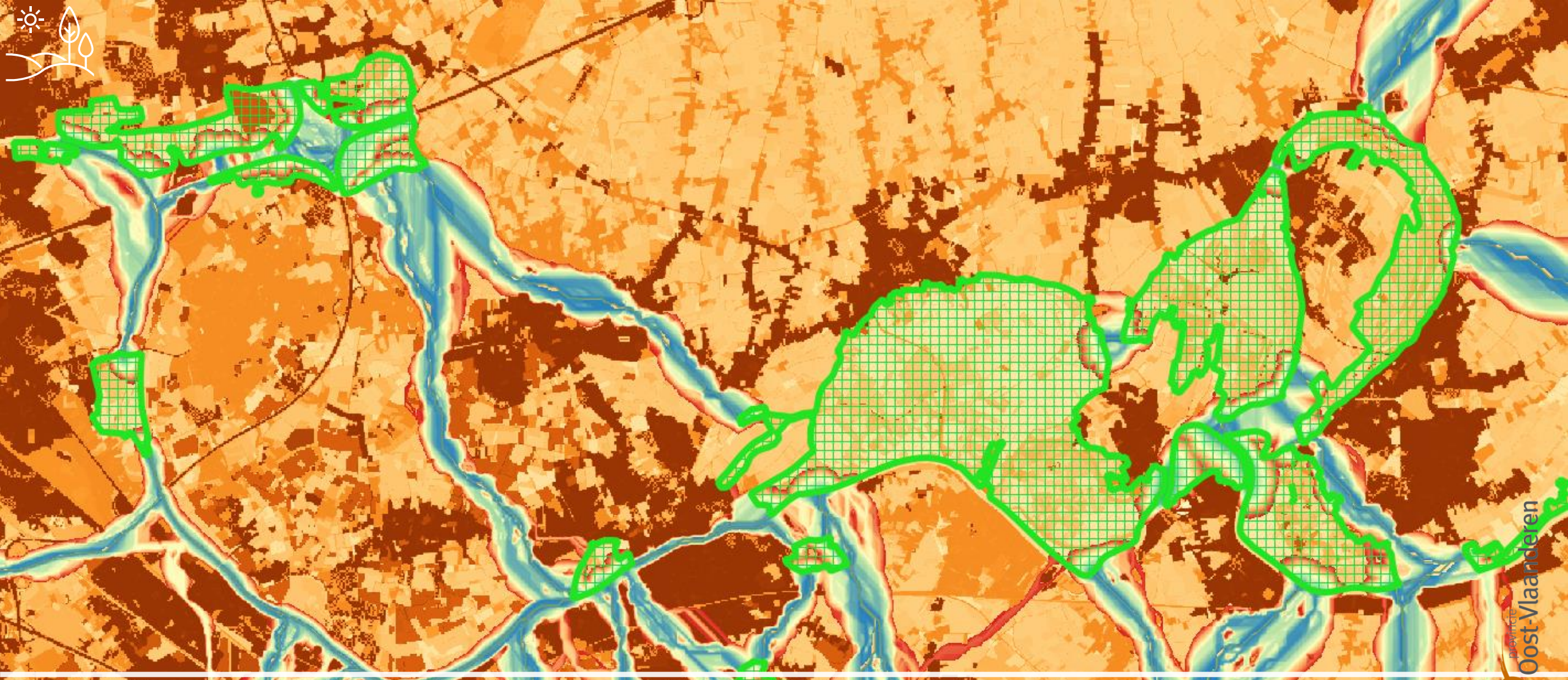
Least cost analyse

Weerstandsk kaart, natuurkernen,
weg van minste weerstand

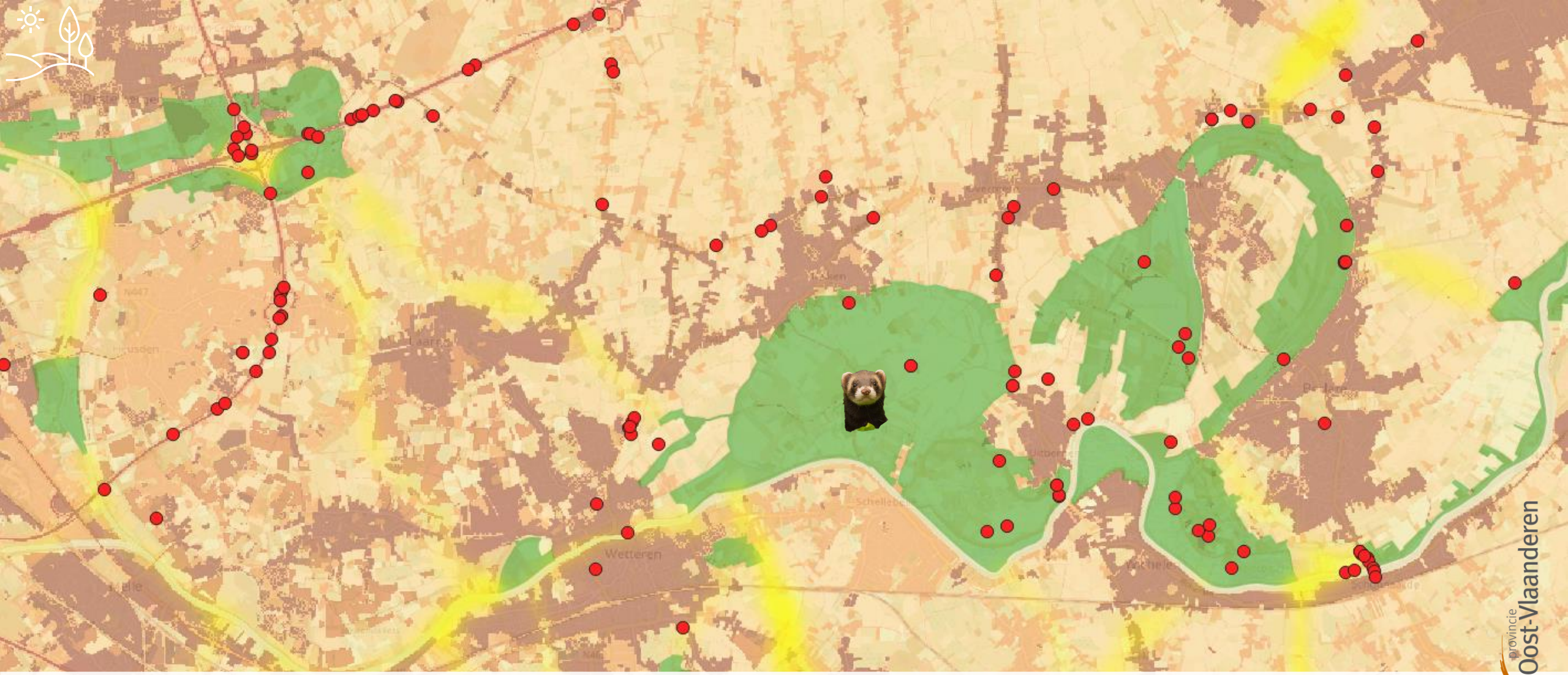

Natuurkernen, overwogen zone met
lage weerstand en *least cost path*

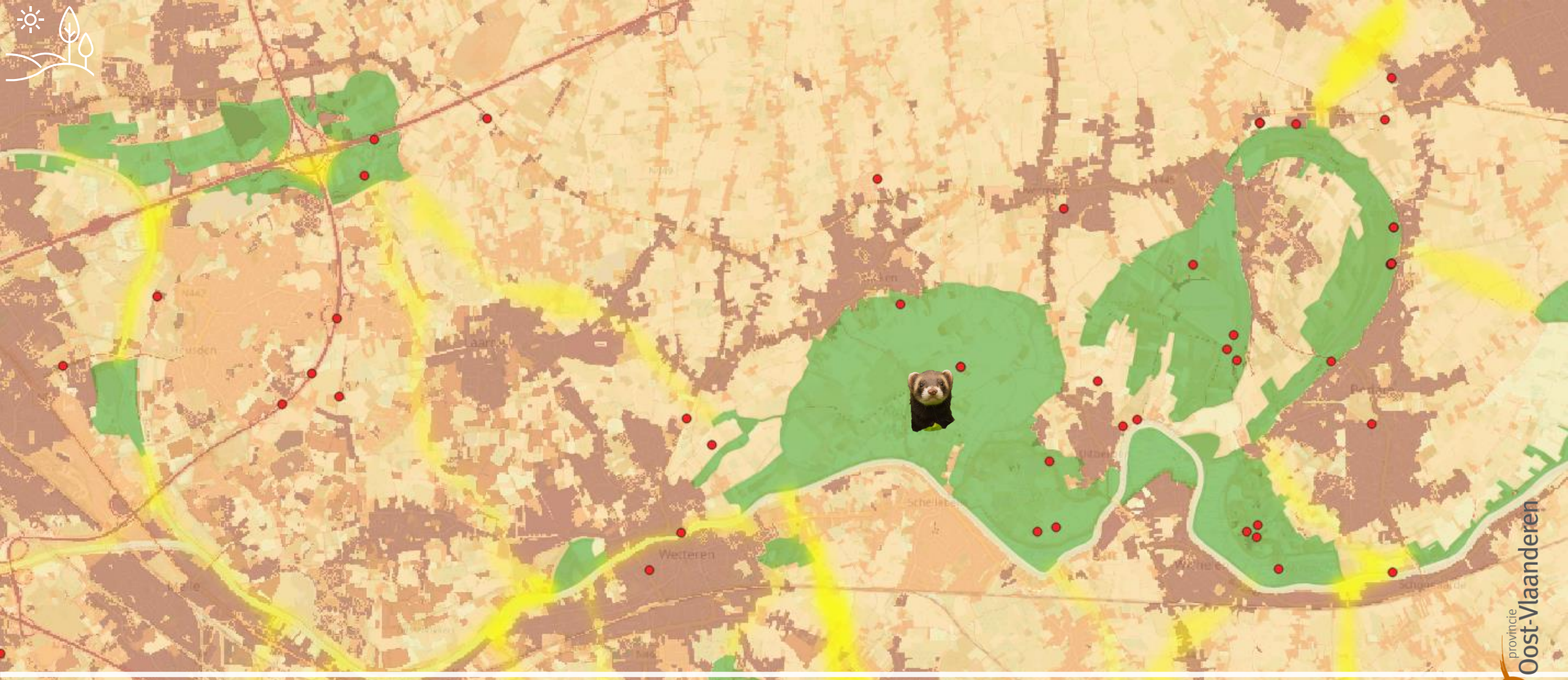

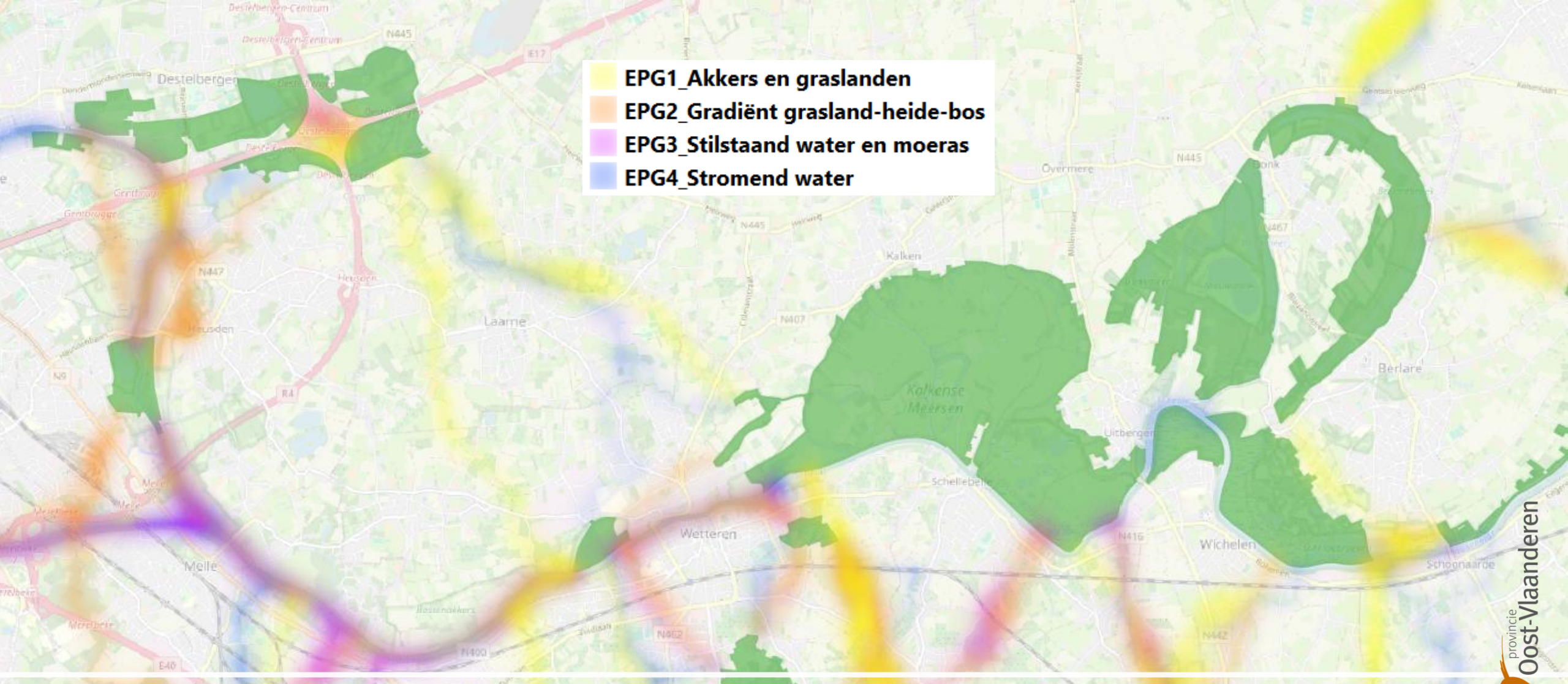
Least cost analyse zones lage weerstand (EPG1)

Potentiële verbindingen (EPG1) = zones lage weerstand rond weerhouden *least cost* paden

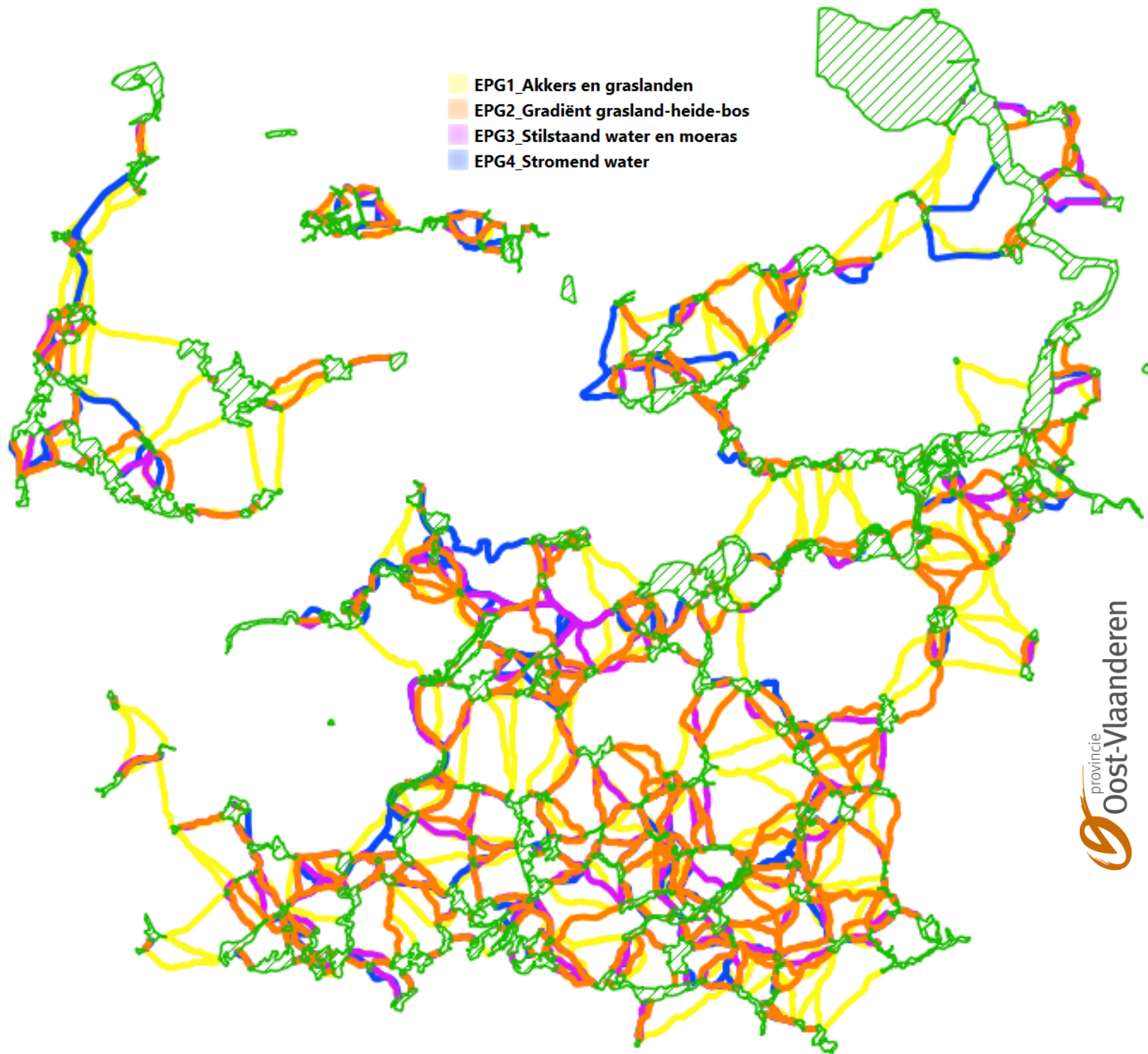
Potentiële verbindingen = zones lage weerstand rond weerhouden *least cost* paden

Zoekzones voor 4 types natuurverbinding met achterliggende set mogelijke doelsoorten

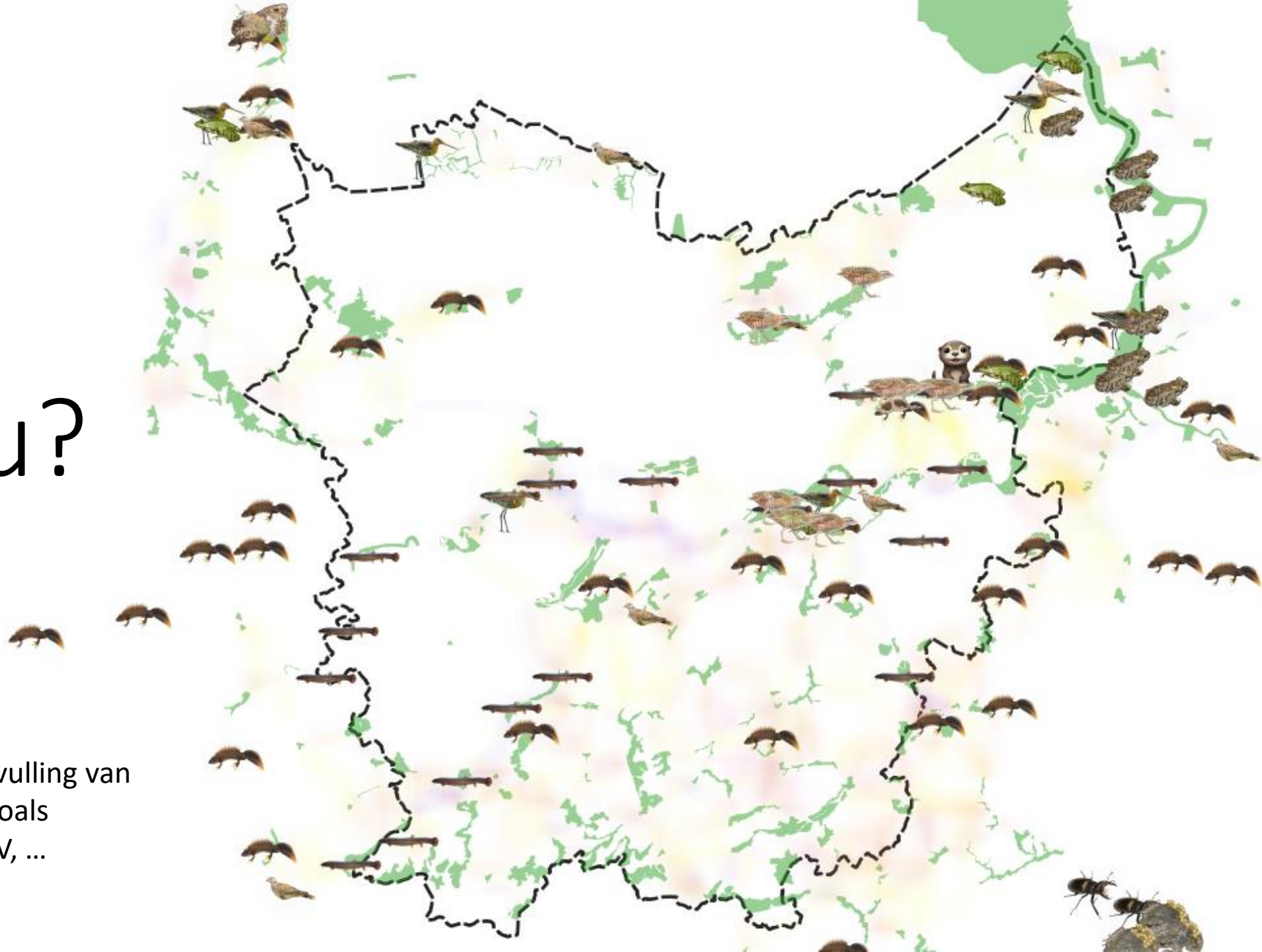

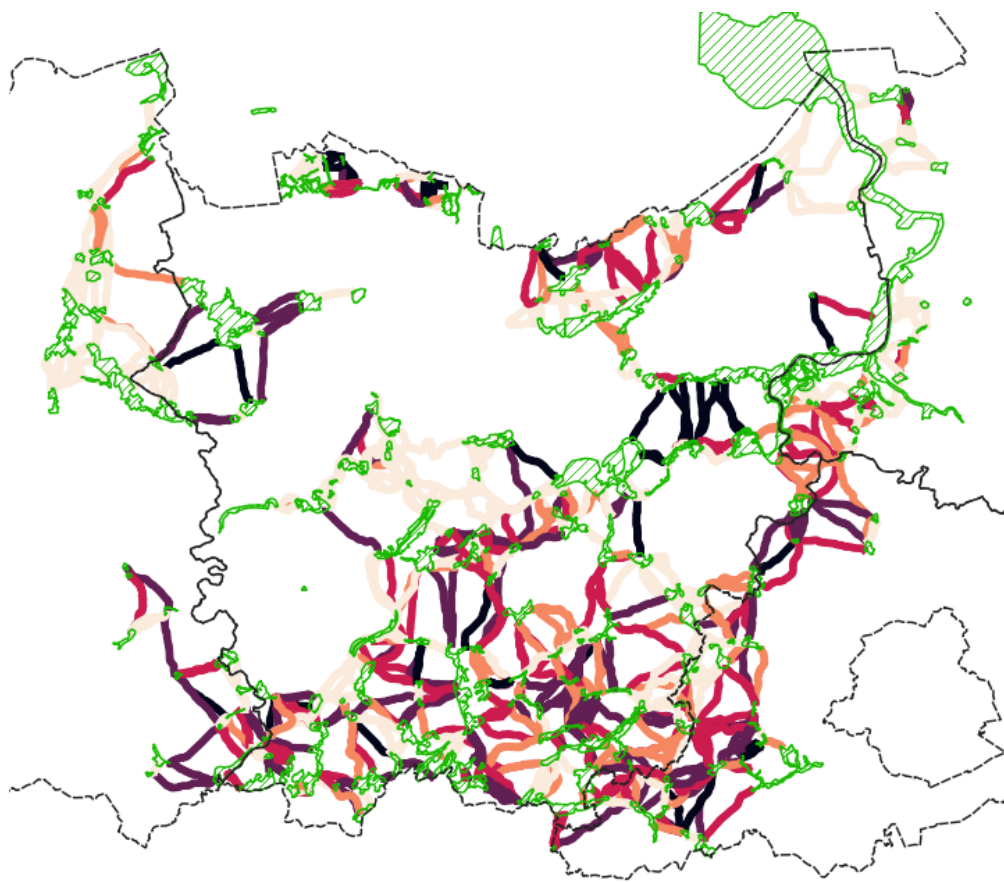
Overzicht uitgangssituatie
potentiële verbindingen
(gestileerd)

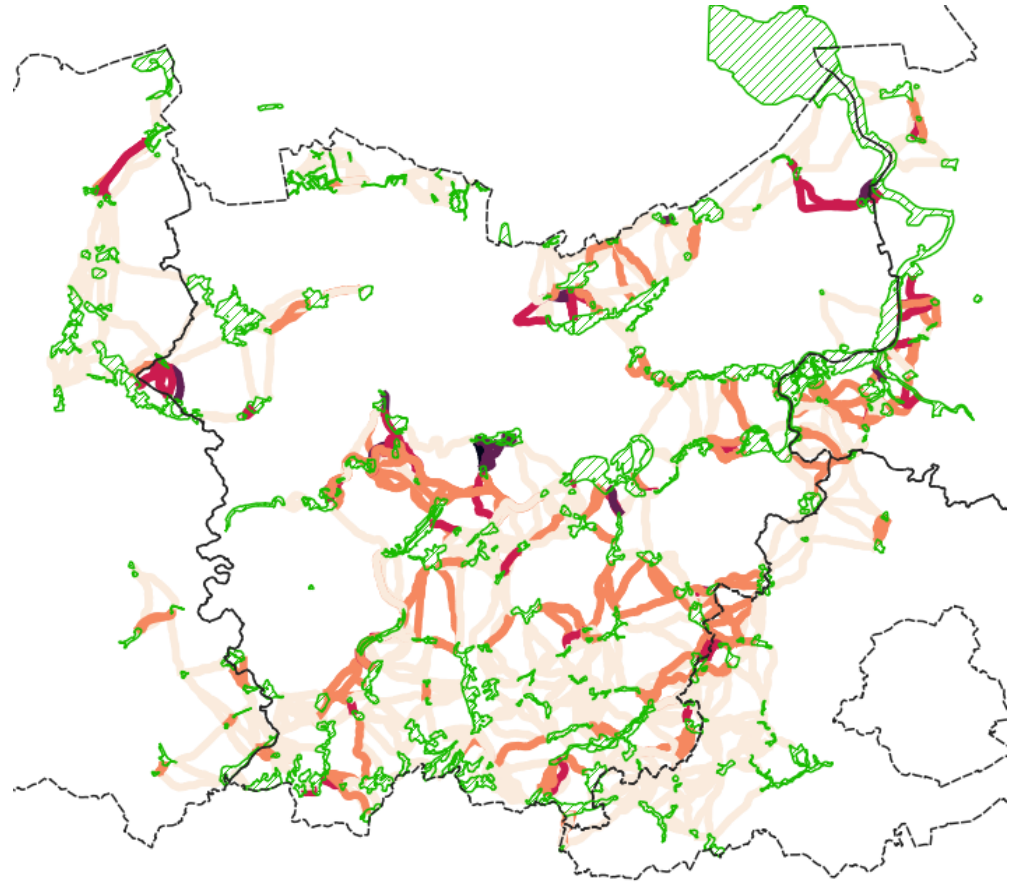
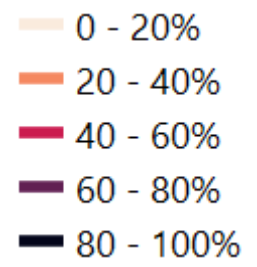
En nu?

Overlap met/invulling van
doelstellingen zoals
IHD, AGNAS/RSV, ...

Overlap HAG

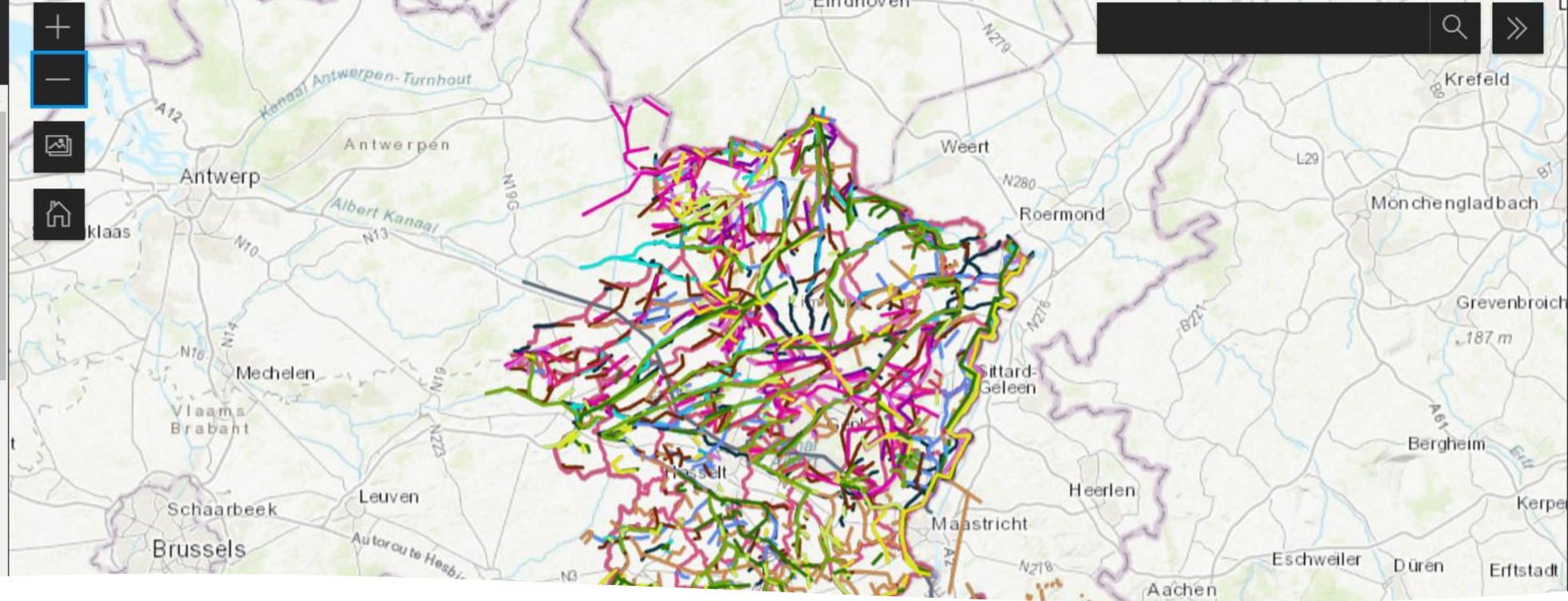
Overlap groene bestemming

Legenda

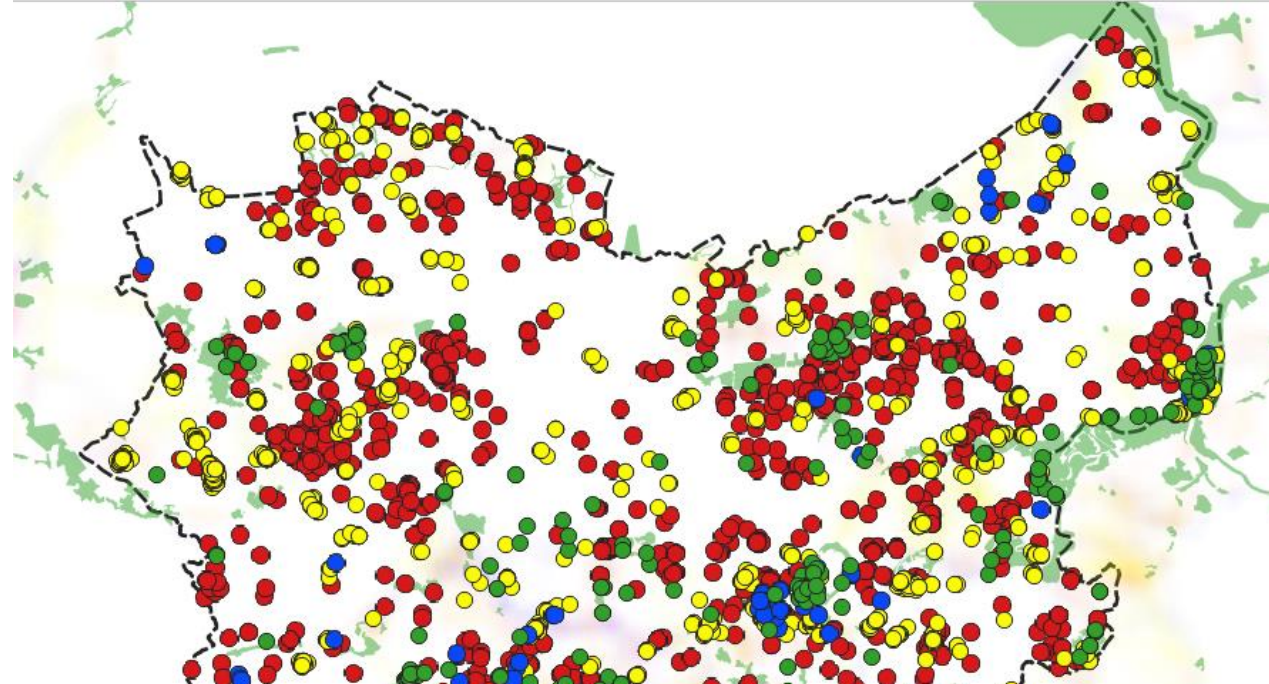
Natuurverbindingsopties per thema en ecoprofiel (EP)

Akker & grasland

- EP01 - Dieren van grote akkercomplexen
- EP04 - Dieren van structuurrijke graslanden in een kleinschalig landschap
- EP05 - Dieren van natte, structuurrijke graslanden, ruigtes en grote zeggen
- EP07 - Vlinders en sprinkhanen van schraal grasland

- [Verfijning i.s.m. INBO](#)
- Slipstream Limburg (o.a. GIS-tool) en Antwerpen
- Digitaal ontsluiten
- Periodieke actualisatie (//BWK, potentieel leefgebiedkaarten)
- Toepassing
 - Advisering
 - Prioritering beleid
 - Richtinggevend voor ondersteuning initiatieven
 - Parallel en complementair aan provinciaal soortenbeleid
- Instrumenten i.f.v. realisatie en gebiedswerking op maat van lokale context

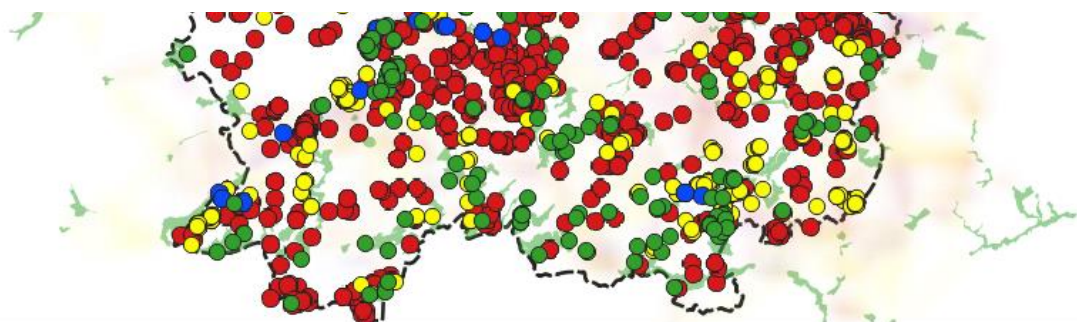

Maak kennis met de werkgroepen

Heb je interesse in een boeiende nieuwe hobby bij een natuurstudiewerkgroep? Wil je weten wie er actief is in je buurt of rond een bepaalde

JOUW WAARNEMINGEN DOEN ERTOE!

- Steenuil EPG1
- Grote weerschijnvlinder EPG2
- Bittervoorn EPG3
- Huiszwaluw EPG4

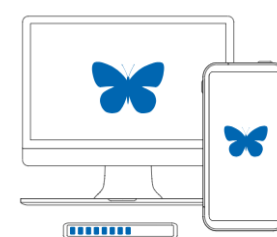
deel van **Observation.org**

[Doneer](#)

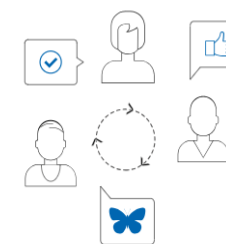
NL [Log in of nieuw account](#)

Invoeren ▾ Ontdek ▾ Projecten ▾ Over ons ▾

Erste keer op **Waarnemingen.be?** [Ontdek hoe dit werkt!](#) [Ik heb al een account](#)

Automatische soortherkenning

Deel met anderen

Ontdek

Functioneel ecologisch netwerk Oost-Vlaanderen

Studie naar verbindingen tussen natuurkernen vanuit een soortenperspectief

BEDANKT!

Karen Neyens
dienst Ruimtelijke Planning
GIS- en dataspecialist
karen.neyens@oost-vlaanderen.be

Jolien Coppejans
dienst Integraal Waterbeleid
projectcoördinator
gebiedsgerichte projecten
jolien.coppejans@oost-vlaanderen.be

Robin Van Heghe
dienst Klimaat, Milieu & Natuur
beleidsmedewerker
gebiedsgericht beleid
robin.van.heghe@oost-vlaanderen.be